

Sygn. akt V CK 405/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Polskich Kolei Państwowych "C(...)" S.A. w W. przeciwko Zakładowi "P(...)" Sp. z o.o. w W.) oraz Elektrowni "K(...)" S.A. w Ś. z udziałem interwenienta ubocznego C(...) S.A. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 25 listopada 2005 r., kasacji pozwanych i interwenienta ubocznego od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 listopada 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację obu pozwanych i interwenienta ubocznego i zasądza od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 1.800 zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 27.02.2004 r. zasądził *in solidum* od spółki „P(...)” w W.) i spółki Elektrownia „K(...)” na rzecz PKP C(...) S.A. kwotę 106.658,78 zł z odsetkami tytułem należności za dokonany przewóz. W sprawie tej ustalono, że pozwana spółka „P(...)” nadała za listem przewozowym nr (...) w dniu 20.06.2002 r. przesyłkę węgla energetycznego i miału, wskazując jako odbiorcę

przesyłki Elektrownię „K.(...)” i jako płatnika spółkę „O.(...)” w G., przez zamieszczenie w rubryce 17 listu przewozowego numeru regonu tej spółki oraz w rubryce 21 numerów umów specjalnej i rozliczeniowej, jakie powódka zawarła z płatnikiem. Przewoźne za dokonanie przewozu tej przesyłki zostało ujęte w specyfikacji do faktury z dnia 9.07.2002 r. wystawionej przez powódkę płatnikowi. Należności z tej faktury płatnik powódce nie uiścił. Powódka tej należności dochodziła od płatnika, uzyskując nakaz zapłaty, którego egzekucja okazała się bezskuteczna.

Ustalono, że spółka akcyjna C.(...) Polska (obecnie C.(...) S.A.), która przystąpiła do sporu w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej Elektrowni występowała w obsłudze tej pozwanej jako spedytor i płatnik należności przewozowych na rzecz powódki, gdyż z powódką łączyła ją umowa rozliczeniowa i specjalna. Zgodnie z postanowieniami tych umów interwenient uboczny występując w roli płatnika mógł korzystać z upustu sezonowego za przewóz węgla w wysokości 5% i upustu stałego 6%. Spółka „O.(...)” zaoferowała interwenientowi ubocznemu zwiększony do 8% upust stały. Skorzystanie z pośrednictwa spółki „O.(...)” w realizacji płatności na rzecz powódki było korzystne dla interwenienta z uwagi na zwiększony upust, a nadto nie wymagało uruchomienia środków finansowych na zabezpieczenie, jakie powódka wymagała od płatników. Ustalono, że interwenient uboczny zawarł umowę ze spółką „O.(...)” bez się z uprzedniego zapoznania treścią umowy specjalnej łączącej tę spółkę z powódką. Z treści zaś tej umowy nr (...) wynikało udzielenie spółce „O.(...)” upustów w wysokości 5%, a warunkiem uzyskania tego upustu było zamieszczenie w liście przewozowym adnotacji o treści „umowa specjalna 1-(...) upust sezonowy nr 02-(...)”. Instrukcję zawierającą określone sposoby wypełnienia listu przewozowego w rubryce 17 i 21 spółka „O.(...)” przekazała interwenientowi, a ten z kolei odbiorcy tj. Elektrowni „K.(...)”, która przekazała ją nadawcy tj. spółce „P.(...)”. Instrukcja okazała się jednak niepełna, gdyż w rubryce 21 listu przewozowego pozwany nadawca nie zawarł wymaganej adnotacji o upuście sezonowym, co spowodowało naliczenie przez powódkę przewoźnego bez upustu.

Ustalono, że pozwany odbiorca zapłacił przewoźne interwenientowi ubocznemu na podstawie faktury VAT, a ten zapłacił należność spółce „O.(...)” na podstawie faktury VAT z dnia 22.06.2002 r. w kwocie 92.793,14 zł przy czym należność w stosunku do stawek taryfowych została obniżona o 13%. Przewozy, w których jako płatnik występowała spółka „O.(...)” zostały przez powódkę wstrzymane z dniem 21.06.2002 r. wobec przekroczenia planowanej liczby przewozów, od której była uzależniona kwota

zabezpieczenia. Ustalono też, że upust udzielony przez spółkę „O.(...)” interwenientowi ubocznemu nie miał odzwierciedlenia w umowie specjalnej płatnika z powódką. Powódka nie uzyskała zapłaty przewoźnego od płatnika, wobec czego wystąpiła z roszczeniem do nadawcy i odbiorcy przesyłki.

Dokonujący oceny tego stanu faktycznego Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z § 16 Regulaminu Przewozu Przesyłek Towarowych PKP C.(...), należności powstałe w miejscu nadania przesyłki oraz przewoźne opłaca nadawca przy nadaniu przesyłki do przewozu. Nadawca może zobowiązać do opłacenia przewoźnego odbiorcę lub inną osobę i odpowiada wobec PKP C.(...) za to, że odbiorca lub inna osoba tę należność zapłaci. W razie odmowy uiszczenia tych należności przez wskazane osoby, pokryje je nadawca. Skoro więc wskazany w liście przewozowym płatnik tj. spółka „O.(...)” zobowiązania nie wykonał, odpowiedzialność ponosi nadawca. Z kolei art. 59 ust 1 prawa przewozowego kształtuje odpowiedzialność odbiorcy przesyłki za przewoźne jako samoistna. Takie unormowania uzasadniają zasądzenie dochodzonej zależności in solidum od nadawcy i odbiorcy przesyłki.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 26.11.2004 r. oddalił apelację obu pozwanych i interwenienta ubocznego wniesione od wyroku Sądu I instancji dzieląc ocenę prawną Sądu Okręgowego. Wyrok ten zaskarżyły kasacją obie pozwane oraz interwenient uboczny.

Pozwana Elektrownia „K.(...)” zarzuciła naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 w związku z art. 391 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, a nadto naruszenie art. 65 § 2, 750 i art. 5 k.c. oraz art. 47 ust. 3 i 51 ust. 1 ustawy z dnia 15.11.1984 r. – Prawo przewozowe (Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 61 ze zm.). Wskazując na powyższe wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Pozwana spółka „P.(...)” zarzuciła naruszenie art. 391, 353¹, 354 § 2, 65 § 2 i art. 5 k.c. oraz § 16 ust. 5 Regulaminu Przewozu Przesyłek Towarowych. Podnosząc te zarzuty wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa wobec tej pozwanej względnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny. Interwenient uboczny zarzucił w kasacji naruszenie art. 233 § 1 w związku z ust. 382 i 391 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, a nadto art. 391, 464, 65 i art. 5 k.c. oraz art. 47 ust. 2 i 51 ust. 1 ustawy z dnia 15.11.1984 r. – Prawo przewozowe. Podnosząc te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Wstępnie należy podnieść, że zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 22.12.2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego i ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) do złożenia i rozpoznania kasacji wniesionej od orzeczenia wydanego przed 6.02.2005 r. stosuje się przepisy dotychczasowe. Oznacza to, że rozpoznanie kasacji wniesionych w niniejszej sprawie następuje na podstawie art. 392-393¹⁹ k.p.c.

2. W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutów naruszenia przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Zarzuty te zostały podniesione w kasacji pozwanej Elektrowni „K.(...)” oraz interwenienta ubocznego po stronie pozwanej. Są to zarzuty dotyczące naruszenia przepisów art. 233 § 1 w związku z art. 382 k.p.c. Treść uzasadnienia tych zarzutów jest w znacznej mierze zbliżona i sprowadza się do kwestionowania ustaleń odnośnie pozycji prawnej płatnika tj. spółki „O.(...)”, zaniechania wnikliwego rozważenia charakteru prawnego stosunków łączących podmioty uczestniczące w procesie przewozu, pominięcia oceny materiału dowodowego w postaci dokumentu sporządzonego przez Najwyższą Izbę Kontroli, wybiórczego rozważenia zeznań świadka Ł. G., błędnych ustaleń co do oceny działań podjętych przez pozwanego nadawcę przesyłki. Takie uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w istotnym zakresie nie jest adekwatne do treści tego przepisu. Pomijając bowiem kwestionowanie oceny zeznań Ł. G. oraz pominięcia oceny dokonania kontroli Najwyższej Izby Kontroli stwierdzić należy, że w istocie pozostałe zarzuty zawarte w kasacji pozwanej Elektrowni oraz interwenienta ubocznego wiążą się z oceną prawną ustalonych faktów. Tymczasem strona zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. winna wykazać, że przy ocenie wiarygodności konkretnego dowodu sąd przekroczył granice swobodnej oceny dowodów i w następstwie tego dokonał błędnego ustalenia faktycznego. Takiego rozumowania w kasacjach nie przedstawiono. Nie jest też uzasadniony zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. przez pominięcie wniosków wynikających z dokumentu sporządzonego przez pracowników Najwyższej Izby Kontroli. Ta ocena została dokonana przez Sąd Apelacyjny, który uznał, że wnioski wynikające z tego raportu wskazujące na brak staranności i małą skuteczność działań powódki odnośnie ochrony interesów swego przedsiębiorstwa, nie odnoszą się bezpośrednio do przedmiotu sporu w niniejszej sprawie. Nie sposób też podzielić zarzutu jakoby Sąd Apelacyjny - aprobując ocenę Sądu Okręgowego - wybiórczo i błędnie ocenił zeznania świadka Ł. G. Sąd ten stwierdził jedynie, że wbrew treści zeznań tego świadka powódka

nie mogłaby odmówić przyjęcia wymagalnego świadczenia od osoby trzeciej, a tym bardziej od strony przewozu. Trafności tego wniosku nie można zasadnie kwestionować w świetle art. 356 § 2 k.c.

Reasumując, nie można uznać, aby uzasadnione były zarzuty naruszenia przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy. W rzeczy samej stan faktyczny sprawy jest bezsporny, odmienna jest jego ocena prawna dokonana przez Sąd Apelacyjny oraz strony pozwane i interwenienta ubocznego.

3. W sprawie - co jest poza sporem – występuje kilka więzi zobowiązaniowych łączących podmioty sporu, a także spółkę „O(...)” nie występującą w sprawie. Niewątpliwie podstawowym stosunkiem prawnym jest umowa przewozu zawarta między pozwaną Spółką „P(...)” a stroną powodową PKP „C(...)” S.A., w której pozwana „P(...)”, była nadawcą, a strona powodowa przewoźnikiem. Dokumentacyjnym wyrazem zawarcia tej umowy był list przewozowy nr (...), w którym określono elementy przedmiotowo istotne tj. przedmiot przewozu, trasę przewozu, wysokość wynagrodzenia. W liście tym wskazano jako odbiorcę pozwaną Elektrownię K(...). Odnośnie zapłaty wynagrodzenia za przewóz stwierdzić należy, że przepisy prawa przewozowego nie stanowią wyraźnie o obowiązku nadawcy przesyłki zapłaty przewoźnikowi wynagrodzenia za wykonanie przewozu, a zatem - zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 15.XI.1984 r. – Prawo przewozowe (Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 601 ze zm.) należy sięgnąć do przepisów kodeksu cywilnego. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8.06.2005 r. V CK 286/05 (niepublik.) wskazując, że art. 774 k.c. przewiduje, iż przewoźnik zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa do przewiezienia za wynagrodzeniem m.in. rzeczy. Kontrahentem przewoźnika w umowie przewozu jest nadawca (wysyłający przesyłkę), a więc na nim spoczywa - na podstawie art. 353 § 1 i 774 k.c. – obowiązek zapłaty przewoźnikowi wynagrodzenia. Wszelkie modyfikacje tego ustawowego obowiązku wymagają uzgodnienia przez strony umowy przewozu. Pogląd ten skład orzekający w niniejszej sprawie podziela. Takie też rozwiązanie – co do zasady – przyjęto w § 16 pkt 1 Regulaminu Przewozu Przesyłek Towarowych obowiązującego od 1.01.2002 r. Jest to niewątpliwie wzorzec umowny w rozumieniu art. 384 § 1 k.c. Zgodnie z art. 384 § 2 k.c. w razie, gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wzorzec ten wiąże także wtedy, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, co zresztą nie jest kwestionowane przez strony.

Według § 16 pkt 1 powołanego Regulaminu, należności powstałe w miejscu nadania oraz przewoźne opłaca nadawca przy nadaniu przesyłki do przewozu, z zastrzeżeniem ust. 3 i 6. W szczególności § 16 pkt 3 stanowi, że nadawca może zobowiązać do opłacenia przewoźnego odbiorcę lub inną osobę. Z tym postanowieniem wiąże się treść § 16 pkt 5, który stanowi, że nadawca, który zobowiązuje odbiorcę lub inną osobę do opłacenia przewoźnego odpowiada wobec PKP „C.(...)” S.A. za to, że uzna on i zapłaci przewozową należność; w wypadku odmowy zapłacenia, nadawca opłaca należności wraz z odsetkami. Powstaje zatem pytanie, jakie znaczenie prawne mają te postanowienia. Nie ulega żadnej wątpliwości, że jest to uprawnienie dostawcy do wskazania jako osoby zobowiązanej do opłacenia przewoźnego bądź odbiorcy bądź osoby trzeciej. To wskazanie – jako jednostronne oświadczenie woli nie wymaga zgody przewoźnika, wszakże skorzystanie z tego uprawnienia przez nadawcę oznacza też przyjęcie przez nadawcę odpowiedzialności w przypadku niezapłacenia przez odbiorcę lub inną osobę należności związanych z przewozem.

Sąd Apelacyjny uznał, że jest to konstrukcja oparta o przepis art. 391 k.c. Tego poglądu nie można podzielić. Strona powodowa domaga się przecież zapłaty wynagrodzenia z tytułu wykonania przewozu zgodnie z umową łączącą ją z pozwaną spółką „P.(...)”, a nie wyrównania szkody. Przepis art. 391 k.c. jest podstawą odpowiedzialności za szkodę w sytuacji, gdy osoba trzecia nie spełnia określonego świadczenia lub nie zaciągnie określonego zobowiązania. W niniejszej sprawie powódka domaga się zapłaty przewoźnego, a nie odszkodowania. Nie oznacza to jednak, aby zaskarżony wyrok był wadliwy.

Rozważenia wymaga więc kwestia, czy w okolicznościach niniejszej sprawy nastąpiła modyfikacja ustawowego i wynikającego z Regulaminu obowiązku nadawcy do zapłaty przewoźnego. Rzecz jest o tyle istotna, że strona powodowa zawarła umowę specjalną i rozliczeniową ze spółką „O.(...)”, która nie jest ani nadawcą, ani odbiorcą, ani spedytorem, lecz swoistym „płatnikiem”. Przedmiotem umowy specjalnej było bowiem ustalenie upustów od taryfy towarowej, jak i określenie zasad rozliczeń należności przewozowych. Istotne było postanowienie § 4 pkt 2 umowy specjalnej, w którym stwierdzono, że „PKP C.(...) S.A. wyraża zgodę na opłacenie należności z tytułu przewoźnego przez przedsiębiorcę, jeżeli nadawca w liście przewozowym scedował na niego opłacenie należności”.

Jest poza sporem, że wypełniając list przewozowy dotyczący spornej przesyłki nadawca w rubryce 17 „należności przewozowe opłaca” wpisał regon spółki „O.(...)”, zaś

w rubryce 21 „Oświadczenie nadawcy” powołał umowę rozliczeniową i specjalną zawartą między PKP „C.(...)” S.A. a spółką „O.(...)”. Powstaje pytanie, jakie znaczenie prawne ma takie wypełnienie listu przewozowego przez nadawcę. Można twierdzić – jak przyjął to Sąd Apelacyjny - że w istocie spełnia to niezbędne wymagania wskazania osoby trzeciej jako tej, która wykona świadczenie w postaci zapłaty przewoźnego (§ 16 pkt 3 Regulaminu), a skoro osoba ta nie wywiązała się z tego zobowiązania, to pozwany nadawca jest zobowiązany do zapłaty tej należności (§ 16 pkt 5). Trafne są tu jednak zastrzeżenia przedstawione w kasacji. Rzecz w tym, że wskazanie w liście przewozowym jedynie identyfikatora, a nie nazwy spółki „O.(...)” jako płatnika i to w sytuacji, gdy podmiot ten nie jest znany nadawcy, trudno uznać za spełnienie wymagania „wskazania osoby trzeciej”. Nie zostało też określone świadczenie, które ta osoba ma spełnić. W istocie rzeczy nadawca, czyli pozwana spółka „P.(...)” zastosowała uproszczoną procedurę wynikającą z umowy specjalnej i rozliczeniowej zawartej między PKP „C.(...)” S.A. a spółką „O.(...)”. Mimo, że treść tych umów budzi zasadnicze zastrzeżenia i nie sposób preferować przy interpretacji ich postanowień wykładni literalnej, przyjąć należy, że sens postanowienia § 4 pkt 2 umowy specjalnej między stroną powodową a spółką „O.(...)” sprowadza się do tego, że jeśli nadawca zastosuje się do trybu wypełnienia listu przewozowego wynikającego z instrukcji opracowanej przez spółkę „O.(...)”, to wówczas nadawca „ceduje” obowiązek zapłaty przewoźnego na tego pośrednika, na co strona powodowa wyraża zgodę. W konsekwencji faktury wraz ze specyfikacją PKP „C.(...)” S.A. przesyłało spółce „O.(...)”, z terminem zapłaty 14 dni. Na taki cel zawartych umów wskazuje fakt, iż strona powodowa wystąpiła z roszczeniem o zapłatę p-ko spółce „O.(...)”, uzyskując nakaz zapłaty. Bezskuteczność egzekucji skłoniła ją do poszukiwania zapłaty należności przez nadawcę i odbiorcę.

Należy zauważyć, iż to strona powodowa wprowadziła taki system rozliczeń, umownie nadając spółce „O.(...)” specjalny status, wyrażając generalną zgodę na dokonywanie przez tę spółkę rozliczeń należności przewozowych. Z tego systemu skorzystała pozwana spółka „P.(...)”, a przede wszystkim interwenient uboczny, którego z pozwaną Elektrownią łączyła umowa spedycji. To na jego polecenie, przekazane za pośrednictwem odbiorcy pozwanej nadawca zastosował się do procedury wynikającej z umów między stroną powodową a spółką „O.(...)”. Nie można przy tym czynić w sposób uzasadniony zarzutu interwenientowi ubocznemu i obu pozwany, że skorzystali z tego sposobu rozliczeń. Był to system dopuszczalny, wynikający z umów, których stroną była

powódka, w jej rozumieniu system upraszczający sposób rozliczeń należności przewozowych.

Powstaje jednak pytanie, czy skorzystanie z tego systemu rozliczeń należności przewozowych przez nadawcę przesyłki jest równoznaczne ze zwolnieniem nadawcy z jego podstawowego obowiązku wynikającego z umowy przewozu, a mianowicie obowiązku zapłaty wynagrodzenia przewoźnikowi za wykonaną usługę. Na to pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej z następujących względów:

Po pierwsze, z zapisów poczynionych przez nadawcę w rubrykach 17 i 21 listu przewozowego wynika tylko tyle, że nadawca wskazał płatnika mającego zapłacić przewoźne, natomiast zapisy te nie obejmują żadnych adnotacji mających wskazywać na to, aby strony umowy przewozu uzgodniły, iż takie wskazanie płatnika jest równoznaczne ze zwolnieniem nadawcy co do zapłaty wynagrodzenia za przewóz jako obowiązku wynikającego z samej umowy przewozu.

Po drugie, o treści łączącej stronę powodową – jako przewoźnika z pozwaną spółką „P.(...)” – jako nadawcy przesądza nie tylko treść umowy przewozu, lecz także postanowienia wzorca umownego w postaci Regulaminu Przewozu Przesyłek Towarowych. Postanowienia te były dla stron umowy wiążące i to stwierdzenie nie jest kwestionowane. Jeśli tak, to strony wiązało postanowienie § 16 pkt 5 tego Regulaminu, z którego wynika, iż nadawca zobowiązujący odbiorcę lub inną osobę do opłacenia przewoźnego odpowiada wobec PKP C.(...) S.A. za to, że uzna on i zapłaci przekazaną należność, a w razie odmowy nadawca zapłaci należność z odsetkami. Jak to wyżej wskazano brak przesłanek ku temu, aby uznać, iż przez wypełnienie listu przewozowego przez nadawcę w sposób wyżej omówiony, nastąpiła modyfikacja tego postanowienia Regulaminu.

Po trzecie, z treści § 4 pkt 2 umowy specjalnej zawartej między stroną powodową a spółką „O.(...)” jako płatnikiem wynika tylko tyle, że PKP C.(...) S.A. wyraża zgodę na opłacenie należności z tytułu przewoźnego przez tę Spółkę, jeśli nadawca w liście przewozowym „scedował” na nią opłacenie tej należności. Nie sposób więc przyjąć, aby po stronie nadawcy istniał obowiązek „scedowania” zapłaty należności na spółkę „O.(...)”. Było to jedynie uprawnienie nadawcy, możliwość skorzystania z takiego sposobu rozliczenia. Jeżeli nadawca z tego sposobu skorzystał, to przewoźnik akceptował ten wybór. Natomiast nie wynika z tego, aby płatnik był wyłącznie zobowiązany do zapłaty należności, gdyż wskazanie w liście przewozowym płatnika nie

było równoznaczne ze zwolnieniem nadawcy z obowiązku zapłaty wynagrodzenia wynikającego z umowy przewozu.

Po czwarte występująca w sprawie jako interwenient uboczny spółka C.(...) S.A. pełniła w stosunku do pozwanej Elektrowni nie tylko funkcję spedytora, lecz także płatnika. Nie było więc przeszkód, aby nadawca jako płatnik wskazał tę Spółkę.

4. Jeśli chodzi o odpowiedzialność pozwanej Elektrowni jako odbiorcy, to Sąd Apelacyjny trafnie wskazał na art. 51 ust. 1 Prawa przewozowego. Zgodnie z tym przepisem, przez przyjęcie przesyłki i listu przewozowego odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności ciążących na przesyłce. Sąd Najwyższy wyjaśniając ten przepis stwierdził w wyroku z dnia 19.03.1999 r. II CKN 231/98 (OSNC 1999, nr 10, poz. 179), że wynikające z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 15.11.1984 r. – Prawo przewozowe zobowiązanie odbiorcy przesyłki do zapłaty ciążących na niej należności jest jego samoistnym zobowiązaniem wobec przewoźnika. Obowiązek ten istnieje nawet wtedy, gdy ze stosunku prawnego wynikało, że należność ta będzie obciążać nadawcę. Stanowisko to jest trafne i skład orzekający w pełni je podziela. Rzecz w tym, że obowiązek z art. 51 ust. 1 Prawa przewozowego nie można wyłączyć umowa zawarta między nadawcą i odbiorcą. Jest to zrozumiałe, gdyż w umowie tej nie uczestniczy przewoźnik, a zatem nie może ona wpływać na jego sytuację prawną. Nasuwa się pytanie, czy w okolicznościach niniejszej sprawy istnieje podstawa prawna do przyjęcia, że nastąpiło wyłączenie stosowania art. 51 ust. 1 Prawa przewozowego. Do takiego wniosku nie upoważnia treść listu przewozowego jako dokumentacyjnego wyrazu zawarcia umowy przewozu, w którym nastąpiło jedynie wskazanie płatnika należności przewozowych, które nie jest równoznaczne ani wyłączeniem odpowiedzialności nadawcy za tę należność ani z wyłączeniem stosowania art. 51 ust. 1 Prawa przewozowego jako podstawy odpowiedzialności odbiorcy odnośnie zapłaty przewoźnego. Takie wyłączenie nie wynika też z umowy specjalnej zawartej przez stronę powodową ze spółką „O.(...)”.

Okoliczności sprawy nie uzasadniają też zastosowania art. 5 k.c. Rzecz w tym, że przewoźnik nie uzyskał wynagrodzenia za wykonaną usługę przewozu, zaś nie została wyłączona odpowiedzialność nadawcy za zapłatę wynagrodzenia wynikającą z umowy przewozu (art. 774 k.c. w związku z art. 353 § 1 k.c.), ani odpowiedzialność odbiorcy z art. 51 ust. 1 Prawa przewozowego. Nie sposób więc uznać żądania przewoźnika za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego mimo, że odbiorca przekazał tę

należność za pośrednictwem spedytora na rzecz spółki „O.(...)”. Należność ta nie wpłynęła jednak do przewoźnika i ten fakt jest bezsporny.

Z tych względów, na podstawie art. 393¹² k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22.12.2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego i ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) orzeczono jak w sentencji.